

Podivuhodná cesta Nilse Holgerssona Švédskem

Tato kniha je vlastně cestopis, průvodce po Švédsku. V čem je však cesta Nilse Holgerssona podivuhodná?

Hlavním hrdinou je čtrnáctiletý kluk, kterému se hned v první kapitole přihodí něco velice zvláštního. Je neděle a rodiče odešli do kostela. Venku bylo překrásné jarní počasí, ale Nils musel sedět doma, protože dostal za úkol přečíst dlouhé kázání.

Samozřejmě usnul, až ho probudil nějaký šramot.

Teď viděl chlapec v zrcadle docela zřetelně, že víko truhlice je dokořán. Nechápal, jak se to mohlo stát, vždyť matka před svým odchodem truhlici zavřela. Jistě by nenechala truhlu otevřenou, když on je sám doma.

Chlapec se náramně polekal. Báł se, že se do světlice vplížil zloděj. Neodvažoval se proto ani pohnout, jen tiše seděl a díval se do zrcadla. Jak tak čekal, až se zloděj ukáže, bylo mu najednou nápadné, jaký to padá přes okraj truhly stín. Díval se a díval a nechtěl věřit svým očím. Ale předmět, který se zpočátku dál být stínem, stával se ustavičně zřetelnějším a chlapec brzy poznal, že to je skutečná postava. Zkrátka a dobře – na kraji truhly seděl obkročmo skřítek.

(...)

Hoch byl opravdu překvapen, když viděl skřítku; ale přitom z něho neměl zvláštní strach. Proč by se také bál takového malého tvorečka? A když tam tak skřítek seděl, zaujat svým pozorováním, a neviděl ani neslyšel, pomyslíl si chlapec, že by bylo veselé provést mu nějakou neplechu: strčit ho do truhly a přibouchnout za ním víko nebo něco podobného.

(...) Nakonec padl jeho zrak na starou síť na mouchy, která visela na okně.

Sotva spatřil mucholapku, hned jí k sobě strhl, vyskočil a mávl jí k okraji truhlice. A sám byl překvapen, jaké měl štěstí. Skoro ani nevěděl, jak se to stalo,

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Zdeněk Sotolář.

Dostupné z Metodického portálu www.rvp.cz, ISSN: 1802-4785.

Provozuje Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků.

ale skutečně skřítko chytil. Chudák skřítek ležel hluboko v dlouhé síti hlavou dolů a nemohl ven.

V prvním okamžiku chlapec nevěděl, co si má se svým úlovkem počít. Mával jen ustavičně síť sem a tam, aby skřítek nemohl vylézt.

Skřítek začal snažně prosit, aby ho chlapec pustil. Připomínal mu, že jeho rodině koná už po mnoho let dobré služby, a že by si tedy zasloužil lepší zacházení. Když ho chlapec pustí, dá mu starý stříbrný tolar, stříbrnou lžičku a zlatý peníz tak velký jako víčko stříbrných hodinek jeho otce.

Chlapec si myslel, že skřítek nabízí málo, ale když ho teď dostal do své moci, najednou jako by ho před ním popadl strach. Cítil, že zde přišel do styku s něčím, co je cizí, příšerné a nenáleží do jeho světa, a byl rád, že se toho přízraku zbaví.

Souhlasil tedy hned s nabídkou a přestal mávat sítí, aby skřítek mohl vylézt. Ale když byl skřítek už napolo venku, vzpomněl si chlapec, že si měl vymínit velké bohatství a všemožné výhody. Přejmenším si měl klást podmínku, aby mu skřítek přičaroval do hlavy kázání. „To jsem byl hloupý, že jsem ho pustil!“ myslel si a začal sítí třást, aby skřítek spadl zase nazpátek.

Vtom však dostal z ničeho nic tak nehorázný políček, až si myslel, že se mu hlava rozskočí. Letěl nejdřív k jedné zdi, potom k druhé a nakonec klesl na podlahu a zůstal v bezvědomí ležet.

Když se vzpamatoval, byl ve světnici sám. Po skřítkovi nikde ani stopy. Víko truhlice bylo zavřeno, mucholapka visela na starém místě. Kdyby byl necítil, jak ho po tom políčku svědí pravá tvář, byl by si skoro myslel, že se mu to všechno jen zdálo. „Ať je tomu jak chce, otec i matka budou tvrdit, že se mi to všechno jen zdálo,“ myslel si. „Kvůli skřítkovi mi jistě neodpustí z kázání ani slovíčko. Nejlépe bude, když se dám zase do čtení.“

Ale jak tak šel ke stolu, všiml si něčeho zvláštního. Nebylo přece možné, že by se světnice zvětšila; jak to tedy, že musel ujít ke stolu mnohonásobně víc kroků než jindy? A co se to stalo s židlí? Nevypadala větší než před chvílí, ale přesto musil vystoupit nejdříve na trnož mezi nohama židle a potom se teprve vyšplhat nahoru, aby se dostal na sedadlo. A stejně tomu bylo se stolem. Nedokázal přehlédnout desku, dokud nevylezl na opěradlo křesla.

„Co tohle, pro všechno na světě, znamená?“ divil se chlapec. „Tak se mi zdá, že skřítek začaroval lenošku, stůl i celou světnici.“

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Zdeněk Sotolář.

Dostupné z Metodického portálu www.rvp.cz, ISSN: 1802-4785.

Provozuje Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků.

Postila ležela na stole a na první pohled vypadala stejně jako dřív, ale zřejmě i s ní se musilo něco stát, protože chlapec nemohl přečíst ani slova, dokud se nepostavil přímo doprostřed knihy.

Přečetl několik řádek, ale potom náhodou vzhlédl. Jeho zraky přitom padly na zrcadlo a tu hlasitě vykřikl: „Podívejme se, tamhle je ještě jeden!“

Neboť v zrcadle viděl zřetelně malého, malinkého človíčka ve špičaté čepici a v kožených kalhotách.

„Ale vždyť ten skřítek je oblečen zrovna tak jako já!“ zvolal chlapec a spráskl ruce překvapením. A v tom viděl, že skřítek v zrcadle také spráskl ruce.

I začal se tahat za vlasy, štípat se do rukou a točit se kolem dokola – a skřítek, kterého viděl v zrcadle, dělal okamžitě všechno po něm.

Chlapec oběhl zrcadlo několikrát kolem dokola, aby se podíval, zdali za ním není schován nějaký trpaslík. Ale neviděl tam nikoho, a tu se začal chvět strachem. Teď teprve pochopil, že ho skřítek začaroval a že pidi mužík, kterého vidí v zrcadle, je on sám.

Truhla, truhlice – nábytek v podobě bedny s víkem, který kdysi sloužil jako dnešní skříně

Trnož – příčka spojující nohy stolu nebo židle

Políček – úder dlaní do tváře, nespisovně facka

Postila – sbírka nedělních kázání nebo modliteb

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Zdeněk Sotolář.

Dostupné z Metodického portálu www.rvp.cz, ISSN: 1802-4785.

Provozuje Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků.

➤ Zopakujme si, co jsme přečetli

1. Chlapec se v jedné chvíli polekal toho, že potkal cosi cizího, neznámého. Měli jste někdy podobný pocit?
2. Čeho se chlapec polekal na začátku a čeho na konec?
3. A) Co dostal chlapec za úkol, než se rodiče vrátí z kostela? – B) Čím chlapec chytil skřítku? – C) Co vše skřítek chlapci nabídl za své vysvobození? – D) Jakými dalšími slovy autorka ještě nazvala skřítku?
4. Kde v textu autorka naznačuje, že chlapec je asi dareba, před kterým je potřeba dát si pozor?
5. Uvažujte, proč se skřítek neosvobodil kouzlem hned, když byl chycen.

❖ Hra na spisovatele

Popište vlastními slovy skřítku a srovnejte ve třídě navzájem své představy, v čem se liší a v čem naopak podobají.

🌈 Jak je to jinde?

Jakou roli hrají domácí skřítkové v knihách o Harry Potterovi? Jak se jmenoval skřítek, kterého Harry osvobodil? Víte, jak ho osvobodil?

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Zdeněk Sotolář.

Dostupné z Metodického portálu www.rvp.cz, ISSN: 1802-4785.

Provozuje Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků.

Selma LAGERLÖFOVÁ (1858–1940)

Švédská spisovatelka, nositelka Nobelovy ceny za literaturu. Psala povídky a romány pro dospělé čtenáře. Pohádkové vyprávění o Nilsovi napsala na objednávku jako učebnici vlastivědy.

 Víte, které švédské spisovatelce se někdy říká pohádková babička?

Zdroje:

Nils Holgersson. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2017-12-27]. Dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Podivuhodn%C3%A1_cesta_Nilse_Holgerssona_%C5%A0v%C3%A9dskem#/media/File:Nils_Holgersson_band_1-Illustration_1.jpg

LAGERLÖF, Selma. *Podivuhodná cesta Nilse Holgerssona Švédskem*. 2. vyd. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1967. s. 9–12.

Poznámka pro učitele

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Zdeněk Sotolář.

Dostupné z Metodického portálu www.rvp.cz, ISSN: 1802-4785.

Provozuje Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků.

Cílem tohoto pracovního listu je nabídnout doplňkový text přiměřeně dlouhý i pro slabší čtenáře, včetně žáků s mírnými poruchami učení.

Zadání úkolů se zaměřuje na rozvoj čtenářství a čtenářských dovedností, záměrně se vyhýbáme literárněvědným pojmům, proto je možné s ukázkou pracovat v různých ročnících.

Text je uspořádán tak, aby bylo možné jej vytisknout jak s otázkami a úkoly, tak i bez nich. V příloze je také varianta textu s číslováním řádků.

První úkol dává příležitost vyjádřit vlastní pocity, druhý směřuje k souvislé reprodukci, třetí nabízí jednoduché otázky. Zatímco třetí úkol vede k hledání přímo v textu, čtvrtý vede k hledání náznaku, který lze samozřejmě podpořit i citacemi z textu. Pátý úkol dává prostor k vlastní úvaze a diskusi.

Aktivitou navazující na práci s textem je „hra na spisovatele“, kterou lze doplnit tvorbou ilustrace.

Úkol „jak je to jinde“ připomíná populární sérii o Harry Potterovi J. K. Rowlingové a nabízí možnost srovnání podobných motivů.

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Zdeněk Sotolář.

Dostupné z Metodického portálu www.rvp.cz, ISSN: 1802-4785.

Provozuje Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků.